

Ivica Mataija

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0

ŽIVOTU I VELEBITSKOM RAJU U POHVALU

Tomislav Čanić: *Od velebitskog raja do Himalaja*: autobiografski planinarski doživljaji za povijest
Kulturno informativni centar Gospić,
Gospić 2024.

Autobiografski planinarski zapisi gospićkoga novinara Tomislava Čanića, objavljeni u nakladi gospićkoga Kulturno informativnog centra, obasižu, uključujući uvodne tekstove recenzenata Stipe Božića i Ivana Brlića, ukupno 280 stranica. Riječ je o knjizi strukturiranoj od devet poglavlja u kojima autor, osim o osobnim doživljajima s planinarskih pohoda domaćim i brojnim inozemnim planinama te o planinarskom životu, udrugama i njihovim brojnim aktivnostima, u prvome poglavlju piše o povijesti hrvatskoga i ličkog planinarstva, planinarskim društvima i zaslužnim pojedincima, događajima i objektima prema kojima gradi i povijesnu ličku planinarsku periodizaciju (*Gojtanovo doba, Planinarstvo između dva rata...*). Svjedočeći brojnim, za gospićko i ličko planinarstvo, važnim događajima od lipnja 1966. godine i prvog planinarskog pohoda na Zavižan, koji je osvojio pod vodstvom dr. Ante Rukavine, jednog od najvažnijih ličkih planinara, po najboljeg poznavatelja ličkih planina i vrsnog intelektualca i književnika, do intenzivnog bavljenja planinarenjem započetog 1970. godine, Čanić je vrijedno riječju i slikom opisivao ljude i događaje, svoje misli i osjećaje s tih pohoda svrstavajući se na taj način u skupinu onih intelektualno znatiželjnih i talentiranih hrvatskih planinara koji su stvorili vrlo zamjetan korpus hrvatske planinarske

putopisne književnosti i publicistike, objavljene uglavnom u planinarskom časopisu *Hrvatski planinar* koji u kontinuitetu izlazi od 1898. godine i kao takav jedan je od najstarijih europskih planinarskih časopisa. Suočen s ljepotom i izazovima, nadahnut planinama i ljudima s kojima ih je neumorno posjećivao i osvajao, Čanić je već od samog početka osvijestio potrebu zapamtiti i drugima prenijeti viđeno i naučeno te nesebično dijeliti svoja i iskustva svojih suputnika mnogima koji su zatavljeni čuvsim i viđenim i sami kretali u pohode tim ljepotama, udružujući se u gospićka planinarska društva *Visočica* i *Željezničar* u kojima je Čanić tijekom desetljeća neumornoga planinarskoga rada, kao i u *Hrvatskom planinarskom savezu*, obnašao važne dužnosti. U poglavlju *S požutjelih stranica dnevnika* posebna je pozornost posvećena osnutku Planinarskog društva *Željezničar* u Gospiću 1973. i imenovanju velebitskog vrha imenom Petra Zoranića iste godine te prvoj planinarskoj turi od Oštarija do Zavižana, planinarenju u Sloveniji, usponu na Vaganski vrh, Platak – Snežnik, susretu sa stanovnicima velebitskih stanova na jugoistočnom Velebitu te planinarenju nakon preseljenja u Zagreb 1974. godine kojim je povezo zagrebačke i ličke planinare te opisao njihove odvojene i zajedničke planinarske ture po zemlji i inozemstvu. U sljedećem poglavlju autor opisuje važnost Velebita za obranu Hrvatske te ulogu planinara u njegovom čuvanju u ratu i miru donoseći niz zanimljivih i važnih podataka o Velebitu tijekom Domovinskog rata i hrvatskim postrojbama koje su ga obranile stvarajući tako pretpostavke konačnog oslobođenja Like i Hrvatske kojoj je obrani Velebit i njegov položaj donio stratešku vojnu prednost nad neprijateljem. U ovom poglavlju donesena su i izvješća o poslijeratnim danima hrvatskih planinara na Velebitu, hodočašćima Gospi od Krasna, zavjetnom planinarskom svetištu na Rujnu, o Deset Božjih zapovijedi na Svetom brdu, hodočašću sv. Bernardu u Italiju, nesretnoj pogibiji dr. Ante Rukavine i preranoj smrti poznatog gospićkog planinara Ante Vujnovića. U najopsežnijem poglavlju knjige, s naslovom *Poslijeratno preslagivanje gospićkog planinarstva*, opisane su okolnosti s konca devedesetih godina prošloga stoljeća kad je Čanić, kao izabrani predsjednik PD *Željezničar*, omasovio i pomladio njegovo članstvo i pokrenuo brojne planinarske projekte i stručne sekcije među kojima i onu za visokogorsko planinarenje koja je bila okvir za kasnija osvajanja najviših i najzahtjevnijih svjetskih vrhova, pothvate koje je autor u ovom poglavlju iscrpno i zanimljivo opisao i dokumentirao. U poglavlju *Riječju i fotografijom* ispričane su priče o brojnim planinarskim pohodima, tradicijama, običajima i prisjećanjima na koje su autora potaknule fotografije koje je snimio od prve polovice sedamdesetih godina do konca drugog desetljeća dvadeset i prvog stoljeća. U poglavlju *Pola stoljeća PD-a Željezničar Gospić*

doneseno je autorovo izvješće s vrijedne obljetnice PD Željezničar 2023. godine obilježene usponom na Visočicu koje autor u tekstu oplemenjuje svjedočenjem o važnim datumima i događajima iz povijesti Društva te najvećim uspjesima gospićkog planinarstva upotpunjeno kratkim biografijama najzaslužnijih članova društva. U kratkom poglavlju *Što je Velebit?* donosi se interdisciplinarni pogled na *hrvatski Olimp*, upozorava na njegove turističke potencijale i važnost zaštite koju organizirano provodi *Park prirode Velebit*. U poglavlju *Aktualna ličko-senjska planinarska društva* doneseni su osnovni podatci o 11 ličko-senjskih planinarskih društava, a *Završna riječ autora* donosi Čanićevo vrlo jasno oblikovano panteističko životno načelo i autorsku poetiku ukorijenjenu u život s prirodom kao vrelom, nadahnućem i smislom, ipak suočenim s prolaznošću ljudskoga vijeka i mnogim još neprohodanim planinarskim stazama, neosvojenim vrhovima i trajnom ljubavi i poštovanju prema Velebitu.

Zaključno, u knjizi Tomislava Čanića *Od velebitskog raja do Himalaja* donesena je, na osobnim autentičnim zabilješkama i fotografijama autora utemeljena, povijest jednoga specifičnog segmenta gospićkog polustoljetnog društvenog života koji je anticipirao najvažnije lokalne, ali i odraze nacionalnih povijesnih tijekova i zbivanja pa je tako i ova knjiga relevantna za proučavanje ne samo fenomena planinarenja na gospićkom području nego i gospićke povijesti u njezinom planinarskom odrazu i izrazu. Iako je Tomislav Čanić dugo izbivao iz Gospića i Like profesionalno se i planinarski ostvarujući u Zagrebu i u Ivancu, njegova povezanost s Likom, i Velebitom prije svega, nije ni za trenutak prestala, poglavito tijekom Domovinskog rata kad je trećina Like bila okupirana i s tog područja protjerano hrvatsko stanovništvo, a slobodna lička naselja bila izložena učestalim granatiranjima i stalnim pokušajima agresora da proširi područje pod svojom kontrolom. U tom je kontekstu u Zagrebu 15. rujna 1992. objavljen prvi broj časopisa *Vila Velebita* kojemu je Tomislav Čanić bio jedan od pokretača i stalnih suradnika. Nakon umirovljenja vratio se u Gospić u kojemu je od 1995. godine uređivao časopis *Lički planinar*, a u godinama koje su slijedile, kao predsjednik *Planinarskog društva Željezničar* potaknuo je i ostvario brojne projekte među kojima se ističu obnove planinarskih domova, organiziranje planinarskih škola, brojni memorijalni planinarski pohodi, obnova i održavanje planinarskih putova, ali i usponi na *Mont Blanc*, *Kilimanjaro*, *Aconcagvu* i *Yala Peak* s kojih se Čanić vraćao duhovno ispunjeniji i svjesniji ljepote s kojom je živio cijeli svoj život u okrilju velebitskoga raja. Tom je raju i njegovim ljudima posvećena i ova knjiga u kojoj će brojni čitatelji, i oni koji nikad nisu krenuli velebitskim stazama, prepoznati planinara u sebi i Velebit koji je natkrilio njihov, kao i život Tomislava Čanića.